

RUBEN
MANTELS
vkgroep
Geschiedenis,
UGent

RECENSIE

JOOST LUYCKX

Acco. *Geschiedenis van een studentencoöperatie 1960-2010*

Joost LUYCKX,
*Acco. Geschiedenis van
een studentencoöperatie
1960-2010*, Leuven/
Den Haag: Acco, 2011,
254 pp., ISBN: 978 90
334 8443 8.

In 2010 bestond Acco vijftig jaar. De Leuvense boekhandel en uitgeverij heeft sinds haar ontstaan in 1960 een hoge vlucht genomen: van veredelde 'cursusdienst', drijvend op het enthousiasme van een bewogen generatie studenten, is het een professioneel bedrijf geworden. Wat begon in de lokalen van Universitas, met een stencilmachine betaald op de pof, is uitgegroeid tot een middelgrote onderneming met zes vestigingen, tientallen medewerkers en een zaken-cijfer dat in 2010 rond de 15 miljoen euro schommelde. Wie in Vlaanderen hogere studies volgde, kent misschien wel de Acco-cursussen en het befaamde Acco-aandeel. Historicus Joost Luyckx heeft de geschiedenis van de jarige onderneming te boek gesteld in *Acco. Geschiedenis van een studentencoöperatie*.

Het boek is de neerslag van onderzoek in het bedrijfsarchief, maar vooral van interviews met de hoofdrolspelers uit de voorbije decennia. Luyckx ziet drie krachtlijnen in de geschiedenis van Acco: de betrokkenheid van studenten als initiatiefnemers, klanten en bij wijlen moreel geweten van het bedrijf; de verankering in de academische wereld, met in de eerste plaats het auteursnetwerk onder professoren; de dynamiek van de coöperatieve bedrijfsvoering en de bijbehorende spanning tussen engagement en commercie. Als een rode draad keren die krachtlijnen terug in de verder chronologisch opgebouwde bedrijfsgeschiedenis van Acco, een ondernemingsbiografie, zoals Luyckx het noemt. We lezen hoe Acco ontstond in de context van de democratisering van het hoger onderwijs. In 1960 werd het Academisch Coöperatief formeel opgericht. In het

De eerste Acco-winkel opende zijn deuren op de Oude Markt in Leuven, bij de start van het academiejaar 1960-1961. Tot 1972 bleef de coöperatie daar studiemateriaal aanbieden. (in: Joost LUYCKX, *Acco. Geschiedenis van een studentencoöperatie, 1960-2010*, p. 95)

volgende decennium werd ondanks een interne bestuurscrisis, een brand en een felle twist met de (Leuvense) boek- en uitgeverwereld een middelgrote onderneming uitgebouwd, die haar succes grondvestte op haar innovatief prijsmodel. In de jaren 1970 en 1980 zette de schaalvergroting zich voort, surfend op de stijgende studentenaantallen, maar liep het studentikoze organisatie-model op zijn limieten. Tekenend was dat Acco-directeur Georges Pollers 's nachts nog aan de persen stond om drukopdrachten af te werken. Acco was geëxpandeerd, zonder haar werking te professionaliseren, concludeerde Luyckx. Het gevolg was een diepgaande crisis aan het einde van de jaren 1980. Begin jaren 1990 ging het bedrijf bijna failliet.

In de laatste twee hoofdstukken neemt het boek het karakter van een bedrijfsstudie aan, zonder daarom minder boeiend te worden. Een ervaren manager moderniseerde de uitgeverij grondig en ruimde puin. Financieel raakte Acco terug gezond en midden jaren 1990 kwam er opnieuw beleidsruimte. Er werd geïnvesteerd in nieuwe filialen (onder andere in de Gentse Sint-Pietersnieuwstraat), nieuwe winkelpanden en innovaties op het vlak van e-publishing en nieuwe media. Want ook dat behoort tot het verhaal van Acco: de evolutie van stencilmachine tot digitale leesrevolutie. Heeft Acco onderweg haar sociale wortels verloren? Het is een van de vragen die regelmatig terugkeert in het boek. Luyckx noteert een interessante parallel: Acco is in vijftig jaar tijd weliswaar veranderd van een geëngageerd studenteninitiatief

naar een boeken- en uitgeversbedrijf dat winst moet maken. Maar ook de studenten zijn veranderd. Zij zijn klanten geworden van een onderwijsinstelling, die in vele opzichten eveneens als een bedrijf gerund wordt. Ook in de wereld van het hoger onderwijs zijn de managers aan de slag gegaan, het is éénzelfde maatschappelijke evolutie die studenten, universiteit en het Academisch Coöperatief getroffen heeft.

Luyckx etaleert zijn bevindingen omtrent vijftig jaar Acco bijzonder helder en overzichtelijk: zijn boek leest als een trein. Ondanks de jubileumcontext heeft hij ook best een kritische geschiedenis durven schrijven. De schaduwzijden uit Acco's verleden worden niet geschuwd. Wellicht op basis van de uitgevoerde interviews heeft de auteur zich een goed beeld kunnen vormen van de persoonlijke verhoudingen en van de interne werking van het bedrijf. Zo brengt hij klaarheid in moeilijke episodes, zoals rond het tumultueuze vertrek van Huug Van Gompel en Hubert van Slambrouck, die in 1990 het concurrerende Garant oprichtten. Of legt hij op treffende wijze de juiste klemtonen in het beleid van de opeenvolgende directeurs. Het valt overigens op hoeveel bekend volk in de afgelopen decennia van ver of dichtbij betrokken is geweest bij Acco – Ward Leemans, Raymond Derine, Gaston Geens, Roger Dillemans, Jaak Henckens, Luc Huyse, Emiel Lamberts, Lode Van Outrive, Jef Vermassen, Raf Masschelein, Manu Keirse, om er enkelen te noemen. Hier en daar wordt de lezer ook herinnerd aan gekende Acco-uitgaven, zoals het handboek *Leren en onderwijzen* (1974, vele malen herdrukt), een klassieker uit de lerarenopleidingen, of Paul Verhaegens *Liefde in tijden van eenzaamheid* (1999), de eerste en enige nummer 1-notering van Acco in de top tien van best verkopende non-fictieboeken.

De verdienste van Luyckx is dat hij niet alleen de bedrijfsgeschiedenis van Acco haarfijn ontleeft, maar ook in verband brengt met de evoluties in het hoger onderwijs en de veranderingen in het uitgeverslandschap. Zo krijgt het boek een ruimere sociale en cultuurhistorische horizon.

Het verbaast ten slotte dat Acco haar eigen geschiedenis heeft ondergebracht in een bescheiden en zuinige uitgave. Een eenvoudige lay-out en wat zwart-witfoto's van matige kwaliteit moeten allure verlenen aan deze bedrijfsgeschiedenis. Of is het een ode aan de bescheiden afkomst en de sociale wortels van Acco?

SOFIE DE
CAIGNY
coördinator
Centrum
Vlaamse
Architectuur-
archieven

RECENSIE

GEERT CONAERTS,
ANNELIES TOLLET, LUCAS VANCLOOSTER

Vilvoorde.

*Staalkaart van moderne architectuur.
Roger De Winter en Lucien Engels*

Geert CONAERTS,
Annelies TOLLET,
Lucas VANCLOOSTER,
*Vilvoorde. Staalkaart
van moderne architec-
tuur. Roger De Winter
en Lucien Engels,*
Leuven: Provincie
Vlaams-Brabant/
Peeters, 2010, 207
pp., ISBN: 978 90 429
2488 8.

Een van de recentste erfgoedpublicaties in de reeks van de provincie Vlaams-Brabant is gewijd aan het werk van architecten Roger De Winter en Lucien Engels in Vilvoorde. Beide architecten zijn afkomstig uit die stad en realiseerden er in het begin van hun loopbaan een aantal interessante gebouwen die tekenend zijn voor het optimisme van het naoorlogse modernisme. Aanvankelijk deden Engels en De Winter dat in een samenwerkingsverband, vanaf 1954 gingen ze elk hun eigen weg. *Vilvoorde. Staalkaart van moderne architectuur* wil op een bevattelijke manier de architectonische rijkdom tonen van een op het eerste gezicht bescheiden oeuvre van de twee architecten in de provinciestad.

Het corpus van dit boek bestaat uit 46 projectvoorstellen die de individuele woningen, appartementsgebouwen, kantoren en sociale woningbouw van de twee architecten in Vilvoorde bespreken. Die projectbeschrijvingen worden afgewisseld en aangevuld met interviews. Van elke ontwerper wordt een zoon aan het woord gelaten en bewoners en/of opdrachtgevers van de besproken woningen vertellen over hun ervaringen met betrekking tot de architectuur van De Winter en Engels. Die architectuur is van onmiskenbare kwaliteit, wat een toegankelijk boek erover zeker verantwoordt. De planopbouw, de afwerking en het materiaalgebruik, de evenwichtige compositie van de gevels en het openen van de woningen naar de tuin: alles getuigt van vakmanschap en de drijfveer van de architecten om een dienstbare, functionele architectuur te creëren waarin het aangenaam vertoeven is. Op percelen met een relatief